Region Stockholm

26

Yttrande över motion 2020:17 av Gabriel Kroon (SD) om hälsokontroller av nyanlända

HSN 2020-0810

Hälso- och sjukvårdsnämnden
Hälso- och sjukvårdsförvaltningen
Barn-Kvinnor-Unga-Asyl
Therese Löfqvist

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2020-11-26

HSN 2020-0810

Hälso- och
sjukvårdsnämnden

Yttrande över motion 2020:17 av Gabriel Kroon (SD) om hälsokontroller av nyanlända

Ärendebeskrivning
Regionstyrelsen har begärt att hälso- och sjukvårdsnämnden ska yttra sig över motionen om hälsokontroller av nyanlända. I motionen framkommer att Gabriel Kroon (SD) vill göra hälsokontrollerna obligatoriska och att incitament som indragen ersättning ska undersökas. Regionstyrelsen ges i motionen i uppdrag att yttra sig till relevant departement avseende skärpta bidragsvillkor samt att hälso- och sjukvårdsnämnden ges i uppdrag att utreda samverkan med kommuner.

Beslutsunderlag
Hälso- och sjukvårdsdirektörens tjänsteutlåtande
Motion 2020:17 av Gabriel Kroon (SD)

Ärendets beredning
Ärendet har beretts i folkhälsoberedningen

Förslag till beslut
Hälso- och sjukvårdsnämnden beslutar följande:

Tjänsteutlåtande över motion 2020:17 överlämnas till regionstyrelsen som nämndens yttrande.

Förvaltningens motivering till förslaget
Hälso- och sjukvårdsförvaltningen har tagit del av den motion som Gabriel Kroon (SD) lagt fram för beslut i regionfullmäktige om hälsokontroller av nyanlända. I motionen föreslår Gabriel Kroon regionfullmäktige besluta att:

1. *Regionstyrelsen ges i uppdrag att yttra sig till relevant departement för att genom skärpt bidragsvillkor öka andelen nyanlända som genomför hälsoundersökningar och hälsosamtal.*

2. *Hälso- och sjukvårdsnämnden ges i uppdrag att utreda hur samverkan med kommunerna kan ske for att skapa incitament och öka antalet nyanlända som genomgår hälsoundersökning och hälsokontroll.*

Bakgrund
Vissa migranter har enligt lag rätt till en avgiftsfri hälsoundersökning (HU). Rätt till en hälsoundersökning har, enligt svensk lag och de nationella förordningarna, generellt sett kvotflyktingar, asylsökande, asylsökande som beviljats uppehållstillstånd, anknytningar till asylsökande som beviljats uppehållstillstånd, och personer som vistas i Sverige utan nödvändiga tillstånd.

I Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om hälsoundersökning av asylsökande m.fl. (SOSFS 2011:11) framgår hälsoundersökningens syfte och innehåll. Hälsoundersökningen ska bestå av ett samtal kring patientens hälsa, både fysisk och psykisk, för att fånga upp ohälsa och vårdbehov, samt eventuella behov av åtgärder enligt smittskyddslagen. Om det under samtalet framkommer anledning till en kroppsundersökning eller provtagning ska det göras. Information ska ges om patientens rätt till hälso- och sjukvård och hur de kan ta kontakt med vården.

Kostnaden för hälsoundersökningar till personer utan tillstånd inkluderas i den fasta klumpersättning som regionen får från Migrationsverket för vård till personer utan tillstånd. För övriga migranter inom målgruppen söker regionen ersättning från Migrationsverket för varje genomförd undersökning. I Region Stockholm är det för närvarande åtta husläkarmottagningar som har uppdrag att kalla och genomföra hälsoundersökningar. Även barn- och ungdomsmedicinska mottagningar kan enligt avtal genomföra hälsoundersökningar.

Regionen får information från Migrationsverket om vilka som är asylsökande i länet och kallar därefter dessa till hälsoundersökning. Om personen uteblir efter första kallelsen skickas ytterligare en kallelse. Övriga målgrupper får regionen ingen information om och kan därför inte kalla

dessa på ett systematiskt sätt. Elevhälsan brukar fånga upp barn som har flyktingbakgrund och remittera dem till en hälsoundersökning. När det gäller kvotflyktingar så brukar kommunerna hjälpa kvotflyktingar att kontakta vården och boka en hälsoundersökning.

Av de asylsökande som kom 2019, och fortfarande var asylsökande i länet oktober 2020, så har cirka 60 procent genomgått en hälsoundersökning. För de som inte längre är asylsökande finns tyvärr inte statistik att tillgå i dagsläget. HSF arbetar under hösten 2020 med att utveckla statistikfunktionen för att bättre kunna följa upp hur många som deltar i en hälsoundersökning. För övriga grupper som har rätt till en hälsoundersökning saknas uppföljning eftersom regionen inte får information om hur många som bosätter sig i länet.

Överväganden

Obligatorisk hälsoundersökning och skärpa bidragsvillkor
Hälso- och sjukvårdsförvaltningen, så väl som andra aktörer, strävar efter att så många som möjligt inom målgruppen ska erbjudas hälsoundersökning och att andelen som genomför en sådan ska öka. Det pågår ständigt ett arbete, och samverkan med berörda aktörer, för att se hur detta kan uppnås bättre.

Vad gäller risken för allmän smittspridning så bedömer Smittskydd Stockholm att det inte innebär en stor risk för smittspridning i samhället att hälsoundersökningen fortsatt sker som ett frivilligt erbjudande. Folkhälsomyndigheten gjorde 2016 en riskbedömning av smittspridning med anledning av de många flyktingar som kommit till Sverige senaste tiden och drog slutsatsen att flyktingströmmarna utgjorde en låg risk för utbrott av infektionssjukdomar till befolkningen i Sverige.

Det finns många orsaker till att personer inte genomgår en hälsoundersökning. Det är relativt få asylsökande som aktivt avböjer erbjudandet. Regionens kunskapscentrum Centrum för epidemiologi och samhällsmedicin (CES) publicerade 2017 en rapport om hälsoundersökningar där intervjuer gjordes med vårdpersonal, andra aktörer och asylsökande/nyanlända. I rapporten gör författarna bland annat följande slutsatser *”Från tillgänglig data förefaller inte bristande motivation bland asylsökande vara det stora problemet för att nå optimal täckningsgrad”* och *”Det har diskuterats huruvida HU bör vara frivilliga eller*

obligatoriska [41]. Det verkar emellertid vara viktigare att utveckla effektiva informationskanaler än att införa ett obligatorium."

Intervjuad vårdpersonal framhåller enligt rapporten att "*Den främsta anledningen till att de asylsökande inte kommer till HU är, enligt de intervjuade, att kallelsen inte når fram till rätt person.*" I Stockholms län bodde i början av oktober 2020 ca 96 procent av de asylsökande i eget boende (Källa: Migrationsverket). Det är vanligt förekommande att asylsökande behöver flytta under asyltiden, eller anger en annan adress för postmottagande än den som man bor på, och att kallelserna därför inte kommer fram.

I CES rapport nämns vidare att asylsökande och nyanlända ibland tror att hälsoundersökningen är kopplad till Migrationsverket redan idag. För att hälsoundersökningen ska fylla mest nytta krävs tillit till vården som institution och personal som genomför hälsoundersökningen så att personen vågar öppna upp sig och beskriva symptom på somatisk och psykisk ohälsa. Ett obligatorium eller indragen ersättning skulle troligtvis öka andelen som uppfattar hälsoundersökningen som en del av Migrationsverkets myndighetsutövning vilket kan påverka förtroendet för vården.

Andra hinder som framkom i CES rapport är bristande information om rätten till hälsoundersökning, samt att förstå innehållet i kallelsen om den är skriven på ett språk som den kallade inte förstår. I Region Stockholm finns kallelsen i dagsläget översatt på 14 språk och utökas efter behov.

Andra svårigheter för asylsökande kan vara att bekosta resan till hälsoundersökningen eftersom dagersättningen är begränsad.

Görs hälsoundersökningen obligatorisk eller påverkar dagersättningen behöver hänsyn tas till faktorer som ligger utanför den asylsökandes påverkan, till exempel väntetider till hälsoundersökning vid hög arbetsbelastning hos husläkarmottagningarna. Ett obligatorium skulle innebära ekonomiska och praktiska konsekvenser för regionen för att adekvat kunna tillhandahålla hälsoundersökningar i förhållande till kraven som ett obligatorium innebär.

Gruppen asylsökande är mycket heterogen där vissa nyligen kommit till Sverige efter att ha varit på flykt under stor del av sina liv med svåra

livsomständigheter, medan andra kan ha bott i Sverige flera år t.ex. med olika arbetstillstånd innan de söker asyl. Dessa olika bakgrunder kan sannolikt påverka både motivationen till att göra hälsoundersökning samt vilken nytta den har.

Utöver asylsökande så kommer många andra migranter som får uppehållstillstånd på grunder som inte berättigar till hälsoundersökning. Av de 117913 uppehållstillstånd som beviljades i Sverige 2019 så var det enbart 24 864 som var uppehållstillstånd som skulle kunna ge rätt till en hälsoundersökning (Källa Migrationsverket). Även från länder med en stor andel asylsökande så finns en varierande andel personer som får uppehållstillstånd av andra skäl. Till exempel var Syrien det medborgarskapsland från vilka flest uppehållstillstånd beviljades av skyddsskäl under 2019. Uppehållstillstånden kopplade till skyddsskäl utgjorde 64 procent av alla uppehållstillstånd för personer från Syrien, övriga 36 procent fick uppehållstånd på andra grunder och har alltså inte rätt till en hälsoundersökning. I övervägandet om hälsoundersökningar skulle göras obligatorisk utifrån smittskyddssynpunkt för asylsökande och övriga migranter som omfattas av detta erbjudande idag, bör tas i beaktande att det finns en stor grupp andra migranter från samma länder som inte har rätt till en hälsoundersökning ens om de skulle vilja.

Rätten till hälso- och sjukvård samt de ersättningar som asylsökande har rätt till regleras i nationella lagar och förordningar. Det ligger alltså utanför regionens ansvarområde att reglera dagersättningen. De informationsunderlag som finns i dagsläget är inte tillräckligt för att kunna yttra till relevant departement att bidragsvillkoren bör skärpas för att öka andelen nyanlända som genomför hälsoundersökning. Det finns många faktorer att ta hänsyn till i ställningstagandet kring ett obligatorium eller skärpta bidragsvillkor, eftersom det skulle ha konsekvenser för såväl regionen som för enskilda patienter.

Samverkan med kommuner

I Stockholms län finns 26 kommuner vilket gör samverkan utmanande. Det finns redan idag flera etablerade samverkansformer med kommunerna kring asylsökande och nyanlända. Hälsoundersökningar förekommer som en av flera samtalspunkter i dessa forum. Regionen informerar om erbjudandet om hälsoundersökningar för att kommunerna ska hjälpa till att fånga upp och informera nyanlända. Det är dock Arbetsförmedlingen som i huvudsak träffar personer som fått uppehållstillstånd och nyanlända och de

har ett samordnande ansvar för nyanländas etablering på arbetsmarknaden. Asylsökande ligger under Migrationsverkets ansvarsområde och kommunerna har inget direkt ansvar under asyltiden såvida det inte rör sig om ensamkommande barn.

Nedan nämns några av de samverkansformer som finns mellan Region Stockholm och kommuner.

- Transkulturellt Centrum, som är Regionens kunskapscentrum för migration och hälsa, ordnar regelbundet utbildningar och nätverksträffar för personal inom vården och där även kommunerna har möjlighet att delta.

- I Stockholms kommun finns en enhet, Intro Stockholm, som ansvarar för det initiala mottagandet av nyanlända flyktingar från anläggningsboenden och kvotflyktingar. Samverkan med Intro Stockholm finns etablerat för att utveckla strukturer, rutiner och samverkan avseende nyanlända och kvotflyktingar.

- Inom Stockholms stad, arbetsmarknadsnämnden, pågår ett projekt för att öka nyanländas möjligheter till snabb förankring i arbets- och samhällsliv, s.k. Hållbar Etablering. Region Stockholm medverkar i styrgruppen för projektet för att bidra med kompetens samt lyfta och bevaka hälso- och sjukvårdsfrågor.

- Samverkan finns med Samordningsförbundet för Nacka kommun och Värmdö kommun genom ett projekt riktar sig till nyanlända och syftet är att identifiera, stödja och stärka nyanlända med någon form av ohälsa och/eller funktionsnedsättning på deras väg mot arbete eller studier.

Samverkan med kommuner äger rum redan idag och utvecklas kontinuerligt utifrån olika verksamhetsområden och behov. Hälso- och sjukvårdsförvaltningen anser därför inte att ett ytterligare fokus på, eller andra arbetssätt för, samverkan kring hälsoundersökningar bör prioriteras i dagsläget.

Ekonomiska konsekvenser
Beslutet innebär oförändrade ekonomiska konsekvenser.

Konsekvenser för patientsäkerhet
Beslutet innebär oförändrade konsekvenser för patientsäkerheten.

Konsekvenser för jämlik och jämställd vård
Beslutet innebär oförändrade konsekvenser för jämlik och jämställd vård.

Miljökonsekvenser
Beslutet innebär oförändrade konsekvenser för miljön.

Administrativa konsekvenser
Beslutet får oförändrade konsekvenser administrativa konsekvenser.

Björn Eriksson
Hälso- och sjukvårdsdirektör

Anna Ingmanson
Avdelningschef

Beslutet ska skickas till
Regionstyrelsen

Godkänd av Björn Eriksson, 2020-11-26

MOTION
2020-03-24

Ankom
Region Stockholm
2020 -03- 24
Dnr. RS 2020-0320

Sverigedemokraterna
Region Stockholm

2020:17

Motion av Gabriel Kroon (SD) om hälsokontroller av nyanlända

Inom Region Stockholm erbjuds idag vissa grupper av nyanlända hälsokontroller. Hälsokontrollerna bygger på de tre momenten 1) hälsoundersökningar 2) hälsosamtal och 3) provtagningar för att fånga upp allmänfarliga sjukdomar.

Hälsoundersökningen uppfyller ett viktigt syfte för att kartlägga och tidigt fånga upp nyanländas sjukdomar och därtill hindra smittspridningen av allmänfarliga sjukdomar. Eftersom hälsokontrollen idag är ett frivilligt inslag i sjukvården så besöks den enbart av varannan individ. Detta betyder att tiotusental individer årligen invandrar till Sverige och Region Stockholm med oupptäckta besvär och potentiellt allmänfarliga sjukdomar. Detta utgör även på sikt en höjd kostnad för sjukvårdsystemet.

För att fånga upp allmänfarliga sjukdomar och därtill säkra individens förebyggande hälsa vill vi införa obligatoriska hälsokontroller, främst inom undersökningar och samtal – och på sikt även provtagning. Genom att undersöka incitament, som indragna ekonomiska bidragsförmåner kan andelen nyanlända som genomför en hälsokontroller öka, vilket är en vinst för såväl samhälle som individ.

Sverigedemokraterna föreslår Regionfullmäktige besluta:

1. Regionstyrelsen ges i uppdrag att yttra sig till relevant departement för att genom skärpt bidragsvillkor öka andelen nyanlända som genomför hälsoundersökningar och hälsosamtal.

2. Hälso- och sjukvårdsnämnden ges i uppdrag att utreda hur samverkan med kommunerna kan ske för att skapa incitament och öka antalet nyanlända som genomgår hälsoundersökning och hälsokontroll

Gabriel Kroon (SD)